

Digitalizarea administrației publice din România în raport cu tendințele europene

Robert DAMASCHIN

Facultatea de Drept, Universitatea Alexandru Ioan Cuza, Iași, România

robert.damaschin@yahoo.com

Mădălina Georgiana MIHĂILĂ

*Facultatea de Administrație Publică, Școala Națională de Studii Politice și
Administrative, București, România*

georgiana.mihaila20@administratiepublica.eu

Abstract

Digitalizarea administrației publice constituie un subiect de interes atât pentru autorități, cât și pentru beneficiarii serviciilor publice, în speță, cetățenii. Prezenta lucrare își propune să evidențieze parcursul României în ceea ce privește digitalizarea sectorului public, iar în această direcție vom analiza tendințele europene și influența pe care au avut-o asupra situației naționale. Atenția acordată acestui subiect este fundamentată de necesitatea dezvoltării unei e-guvernări cu scopul de a eficientiza și de a inova serviciile prin intermediul implementării noilor tehnologii. În acest sens, se prezumă că e-guvernarea conduce către dezvoltarea orașelor inteligente și contribuie la creșterea calității vieții, iar pe parcursul acestei lucrări vom dovedi aplicabilitatea acestui deziderat prin intermediul unei abordări descriptive, datele interpretate fiind colectate utilizând metode calitative (observație documentară și analiză de conținut). Chiar dacă este un subiect nou abordat de către practicieni și teoreticieni, există o vastă literatură de specialitate, urmând a fi analizate studiile empirice efectuate asupra conceptelor de e-guvernare, digitalizare, orașe inteligente, dar și asupra calității vieții în raport cu acestea. Studiul de caz asupra necesității și implementării digitalizării guvernării presupune și analiza legislației naționale și europene, aceasta fiind ulterior supuse interpretării. Astfel, lucrarea va sublinia stadiul în care România se află din punct de vedere al digitalizării serviciilor publice, impactul pe care îl au acțiunile întreprinse până în prezent, dar și factorii cheie de care depinde procesul. De asemenea, vor fi trasate posibile direcții de acțiune în vederea continuării și consolidării procesului de digitalizare a sectorului public.

Cuvinte cheie: *E-guvernare, calitatea vieții, servicii publice eficiente, influența legislației, necesitatea implementării noilor tehnologii.*

1. Introducere

Elaborarea acestei lucrări a fost influențată de contextul actual în ceea ce privește gradul de digitalizare al administrației publice din România. În acest sens, în secțiunile lucrării vom identifica și analiza principalele concepte utilizate, necesitatea digitalizării și parcursul pe care România l-a înregistrat în ceea ce privește digitalizarea administrației în raport cu tendințele Europene.

În ansamblul său, administrația publică este responsabilă de asigurarea cerințelor esențiale ale colectivității naționale, asigurând îndeplinirea intereselor naționale, teritoriale sau locale. Date fiind schimbările constatăte ce survin în ceea ce privește mediul socio-economic și politic, acțiunile de perfecționare și adaptare la aceste schimbări trebuie să reprezinte o prioritate a autorităților, astfel încât societatea să se afle într-o continuă evoluție prin prisma funcționalității, eficienței, flexibilității și adaptării la realitățile curente. În ceea ce privește reformarea sectorului public, începând cu anul 1989, toate guvernările au avut în vedere reformarea administrației publice, iar perioada de preaderare la Uniunea Europeană a presupus pentru România schimbări majore astfel încât să se încadreze cerințelor impuse de acestea. Influența tendințelor europene s-a resimțit și după acest moment, fapt pentru care, pe parcursul lucrării, ne vom concentra atenția asupra influenței avute în ceea ce privește digitalizarea. În esență, de-a lungul timpului, chiar dacă reformarea a fost inclusă în planurile de guvernare, acțiunile întreprinse au dovedit că reforma administrației publice, în deplinătatea sensului, nu se situează printre priorități, ceea ce a condus la o „mimare a reformei, lipsită de consistență și de o finalitate practică și perfect funcțională”. [1] În domeniul tehnologiei, au fost elaborate diverse strategii și documente, precum „Strategia Națională privind Agenda Digitală pentru România 2020” [2] sau „Strategia privind informatizarea administrației publice” [3], iar pe parcursul lucrării vom supune interpretării transpunerea în practică a acestora și vom identifica factorii de care a depins procesul de implementare. De asemenea, vom analiza poziția României la nivel european în ceea ce privește gradul de digitalizare și vom trasa posibile direcții de acțiune în vederea îmbunătățirii stadiului actual.

2. Delimitări conceptuale

Această secțiune are menirea de a familiariza cititorul cu conceptele utilizate pe parcursul lucrării, astfel încât să faciliteze înțelegerea ideilor care urmează a fi expuse.

Administrația presupune un ansamblu de organe administrative, caracteristic societății moderne. Acest ansamblu este responsabil în ceea ce privește dezvoltarea social-economică și politică a unei țări [4]. Astfel, administrația publică reflectă bazele instituționale ale modului în care sunt guvernate țările [5], fapt pentru care conceptul de administrație publică este strâns legat de cele de guvernare și guvernanță.

Din perspectiva autorilor John Graham, Bruce Amos și Tim Plumptre [6], guvernanta reprezintă un subiect care a stârnit interes și a deschis noi dezbateri în spațiul intelectual. Astfel, autorii apreciază că acest concept face referire la modul în

care guvernele interacționează cu alte organizații, se raportează la cetățeni și modul în care sunt luate deciziile. Cu alte cuvinte, guvernanta este un proces prin care societățile sau organizațiile iau decizii și determină pe cine implică în acest proces. Acest proces este fundamentat pe un sistem sau un cadru de guvernare, mai precis pe acorduri, proceduri, convenții sau politici care definesc cui îi este atribuită puterea, modul în care se iau deciziile și cui îi aparține răspunderea. Buna guvernanta permite analiza rolului guvernului în fața problemelor publice și identificarea contribuției pe care o pot avea celelalte părți interesate (cetățenii, antreprenorii etc). Guvernarea în spațiul național al statelor se regăsește pe mai multe nivele, implicit național, regional, local și comunal, iar una dintre preocupările guvernului este identificarea manierei în care actorii (cetățenii, organizațiile societății civile etc) se pot implica în luarea deciziilor privitoare la problemele publice care îi vizează. Astfel, buna guvernanta pune accentul pe crearea de rețele și mai puțin pe ierarhii. [7]

În viziunea lui Rhodes [8], guvernanta presupune o nouă abordare, un nou mod de guvernare, iar în literatura de specialitate, ideea de „noutate” este regăsită în 4 modele: modelul statului minimal, guvernării corporative, noului management public și în cadrul bunei guvernante. De aici deducem că buna guvernanta reprezintă o nouă abordare, un model dezvoltat în timp în conformitate cu evoluția socio-economică și politică a statelor. Din perspectiva lui Rhodes, buna guvernanta presupune o guvernare birocratică care se bazează pe cultura politică democratică și pe organizațiile administrative eficiente. Rezultatele acestui proces se traduc în politici publice care reflectă voința comunității deservite. Așadar, buna guvernanta implică un guvern democratic, descentralizat, puternic și responsabil. Buna guvernanta este proiectată prin suma politicilor publice orientate spre dezvoltarea umană sustenabilă. [9]

Conform Constituției României [10], art. 102, alin. 1, Guvernul exercită conducerea generală a administrației publice. Sintetizând normele prevăzute la Capitolul V din Constituția României, capitol referitor la administrația publică, aceasta se clasifică în administrație publică centrală și de specialitate și administrație publică locală. Astfel, regimul administrativ oglindește modalitatea de reglementare a raporturilor dintre autoritatea centrală și cea locală [11]. Administrația publică este responsabilă de aspecte cu care ne confruntăm în mod uzual, iar evoluția permanentă a vieții cotidiene conduce către necesitatea îmbunătățirii performanțelor acesteia. În acest sens, guvernul este răspunzător de modul în care sunt furnizate serviciile publice și de stabilirea priorităților privind îmbunătățirea acestora. O simplă furnizare a serviciilor necesare subzistenței cetățenilor nu reflectă o îndeplinire corespunzătoare a atribuțiilor [12], fapt pentru care este necesară o bună guvernanta, nu o simplă guvernare.

Termenul de e-guvernare nu este unitar definit în literatura de specialitate, însă putem afirma că presupune utilizarea noilor tehnologii de comunicare și a aplicațiilor informatice de către administrația publică centrală și locală, cu scopul de a crește eficiența și eficacitatea serviciilor publice. [13] Astfel, guvernarea electronică facilitează interacțiunea dintre cetățeni (care sunt beneficiarii serviciilor publice) și organizațiile pe care le înglobează administrația publică. [14] E-

guvernarea poate fi prezentată ca o soluție de îmbunătățire a serviciilor, aceasta presupunând atât participarea cetățenilor la procesul de luare a deciziilor, cât și responsabilizarea autorităților în mod transparent și eficient. [15]

Digitalizarea sectorului public presupune: diminuarea timpului pe care cetățenii îl alocă în mod firesc activităților uzuale necesare; reducerea costurilor; reducerea birocrăției; creșterea accesibilității la serviciile publice; îmbunătățirea comunicării cu cetățenii. Implementarea serviciilor digitale va conduce la creșterea satisfacției beneficiarilor și a eficienței și eficacității sectorului public, iar în ceea ce privește relația cu membrii societății, facilitează apropierea autorităților de cetățeni și nevoile acestora.

Dezvoltarea unui oraș inteligent (denumit și *smart city*) presupune transformări esențiale care să genereze soluții privind inovarea și adaptarea la schimbările constante ale mediului. Pentru a se afla într-o constantă adaptare, un oraș inteligent are în vedere elaborarea politicilor și strategiilor de dezvoltare în concordanță cu evoluția tehnologică, dezvoltarea mecanismelor de guvernare participativă și pune accent pe dezvoltarea parteneriatelor public-privat. De asemenea, regăsim dezvoltarea durabilă și creșterea calității vieții printre preocupările principale ale unui oraș inteligent. Prin intermediul tehnologiei, cetățenii au acces la o gamă largă de servicii publice, aspect care generează evoluție în ceea ce privește îndeplinirea nevoilor și așteptărilor cetățenilor. Un oraș inteligent înglobează sisteme performante, interconectate, în baza cărora se dezvoltă aplicații necesare creșterii calității vieții cetățenilor, în raport cu nevoile lor specifice. Astfel, orașele inteligente își focusează atenția asupra regândirii guvernării și a modalităților de funcționare a serviciilor, având drept obiectiv atât creșterea cooperării dintre toți actorii sistemului (organizații publice, organizații private, cetățeni), adaptarea la cerințele europene în domeniul dezvoltării durabile, cât și transpunerea noilor tehnologii de comunicare și a aplicațiilor informatice în viața de zi cu zi. [16]

Preocuparea comunităților față de subiectul dezvoltării durabile provine din problematica de a reuși satisfacerea nevoilor de actualitate ale societății, însă fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a-și îndeplini propriile nevoie în baza resurselor planetei. [17]

Așa cum am menționat, nu poate fi dezvoltat un oraș inteligent în lipsa unei administrații publice eficiente, flexibile și adaptabilă schimbărilor generate de mediul socio-economic și politic.[18] De asemenea, digitalizarea administrației publice contribuie la creșterea eficienței acesteia. În baza acestor premise, deducem interconectivitatea dintre conceptele de „digitalizare” și „oraș inteligent”. Orașul inteligent are în vedere dezvoltarea serviciilor prin intermediul tehnologiei, conducând la îmbunătățirea comunicării cu cetățenii, dezvoltarea unei comunități durabile, creșterea calității vieții, reducerea costurilor și perfecționarea guvernării, transportului, energiei, infrastructurii, educației, sănătății, utilităților. În plus, în cadrul unui astfel de mediu, sunt esențiale și măsurile de îmbunătățire a competențelor digitale ale populației și de înzestrare corespunzătoare, astfel încât măsurile implementate să poată fi accesibile lor. [19]

3. Studiu asupra necesității digitalizării administrației publice

3.1. Necesitatea digitalizării serviciilor publice

Necesitatea implementării serviciilor digitale este fundamentată atât de beneficiile pe care le presupune o asemenea schimbare, cât și de adaptarea la realitățile tehnologice, socio-economice și politice. Astfel de servicii se prezumă a fi disponibile permanent, în orice zi a săptămânii, ceea ce permite cetățeanului să aibă acces personalizat, în raport cu propriul program. De altfel, crește transparența, se reduce birocrăția și corupția, iar accesul cetățeanului nu mai presupune confruntarea cu structuri complexe ale administrației publice și se elimină timpul acordat deplasării, statului la coadă etc. Cu cât accesul cetățeanului la serviciile publice este mai facil, cu atât încrederea și gradul de satisfacție față de administrație vor crește. Atenția autorităților față de nevoile și așteptările cetățeanului ilustrează o administrație publică eficientă, care își consolidează deciziile în temeiul informațiilor colectate de la beneficiarii serviciilor oferite, ceea ce presupune un sistem de feedback funcțional și disponibil tuturor cetățenilor. [20]

În plus, utilizarea tehnologiei conduce la reducerea timpului alocat prestării de servicii și contribuie la dezvoltarea capitalului uman (creșterea calificării forței de muncă și înzestrarea cu abilități de inovare), ceea ce are un impact pozitiv asupra productivității muncii. [21]

În contextul actual, al pandemiei cu virusul SARS-COV-2, autoritățile române au fost nevoite să accelereze procesul de digitalizare a anumitor servicii, astfel încât să reducă contactul dintre cetățeni, cât și între aceștia și lucrătorii serviciilor publice, din motive de siguranță sanitară. Printre aceste demersuri regăsim adaptarea legislației astfel încât să permită digitalizarea serviciilor publice, iar un exemplu în acest sens îl reprezintă Ordonanța de urgență nr. 38/2020 [22] privind utilizarea înscrisurilor în formă electronică la nivelul autorităților și instituțiilor publice.

O altă încercare o reprezintă propunerea legislativă PL-x nr. 411/2020 [23] (Proiect de Lege pentru digitalizarea administrației publice, prin eliminarea hârtiei din fluxul intern și interinstituțional, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2007 privind arhivarea documentelor în formă electronică), însă aceasta se află încă în dezbateri, în condițiile unui sistem legislativ lent și de durată. Adoptarea unei astfel de legi ar presupune diminuarea posibilității răspândirii virusurilor prin eliminarea obligativității contactului fizic; facilitarea comunicării și eliminarea barierelor în acest sens; posibilitatea lucrului de acasă; scăderea birocrăției; posibilitatea funcționării serviciilor administrației publice în cazul urgențelor naționale; scăderea utilizării hârtiei și a curierilor; implementarea unui sistem de certificare a documentelor în sistem electronic; tehnologizarea administrației în raport cu directivele europene.

Impedimentele cu care s-ar confrunta implementarea acestei legi ar viza: costuri mari de dezvoltare a unui sistem electronic performant de management al documentelor; ineficiența propunerii față de persoanele care nu au acces/au acces limitat la resurse informatice și tehnologice; lipsa dotărilor necesare implementării;

timp îndelungat pentru implementarea completă a inițiativei. Pe de altă parte, aplicabilitatea unor astfel de măsuri poate fi facilitată prin intermediul fondurilor europene care pot fi accesate, prin intermediul legislației permissive privind dezvoltarea unei administrații publice online, cât și prin dorința instituțiilor de a dezvolta un sistem de interconectare între acestea. Din păcate, însă, există și bariere precum: rezistența la schimbare, dovedită de personalul din administrația publică românească; posibilitatea inadaptării personalului la mijloacele moderne de lucru; rezistența arătată de persoanele reticente în ceea ce privește utilizarea internetului în vederea rezolvării problemelor administrative etc.

Astfel, digitalizarea serviciilor publice trebuie să reprezinte o necesitate a comunităților, însă nu trebuie eliminate în totalitate metodele clasice de desfășurare a acestora, pentru a asigura accesul persoanelor aflate în imposibilitate de accesare a tehnologiei. În plus, digitalizarea presupune și inițierea de acțiuni care să educe populația privind utilizarea tehnologiei, astfel încât soluțiile să fie fiabile și accesibile unui procent cât mai mare dintre cetățeni.

3.2. Nivelul digitalizării României în raport cu țările Uniunii Europene

La nivelul statelor membre ale Uniunii Europene, din anul 2014, Comisia Europeană a demarat procedurile necesare în vederea monitorizării evoluției digitalizării aferentei fiecărei țări. În acest sens, a fost introdus indicele economiei și societății digitale (DESI). Anual, se realizează de către Comisia Europeană un astfel de raport, prin intermediul unui sistem de referință la 5 elemente. Acești indici sunt conectivitatea, capitalul uman, utilizarea serviciilor de internet, integrarea tehnologiei digitale, serviciile publice digitale.

În cuprinsul Raportului intermediar pentru anul 2017 privind sectorul digital din UE (EDPR), profil de țară: România [24] sunt definite referințele, după cum vom putea observa în cele ce urmează. Conectivitatea reprezintă, într-o manieră generală serviciile fixe și serviciile mobile de bandă largă, viteza și prețurile conexiunii de bandă. Capitalul uman are în vedere utilizarea internetului, a competențelor digitale de bază, precum și a competențelor digitale avansate. Utilizarea internetului înglobează folosirea de către cetățeni a conținutului comunicațiilor și tranzacțiilor din mediul online. Integrarea tehnologiei digitale are în vedere digitalizarea întreprinderilor și comerțului electronic. În cele din urmă, serviciile publice digitale, evident, au în vedere e-guvernarea. La rândul lor, fiecare dintre acești indici au în vedere câteva subcategorii de elemente la care se raportează.

În clasamentul țărilor Uniunii Europene, putem constata faptul că România se situează din perspectiva indicilor menționați anterior, pe locul 26 din 28. Comparativ cu alți ani, în 2016 România se poziționa pe locul 28, iar în anul 2017 se afla pe aceeași poziție. Începând cu anul 2018, România a ocupat locul 26, iar în 2019 și-a păstrat poziția.

Privind în mod particular exponentul care face referire la serviciile publice, rapoartele Comisiei Europene indică faptul că România, la capitolul servicii publice digitale se află în anul 2020 pe ultimul loc din clasament, respectiv 28. Acest loc a fost ocupat de către România începând cu anul 2016, rămânând constat până în 2020.

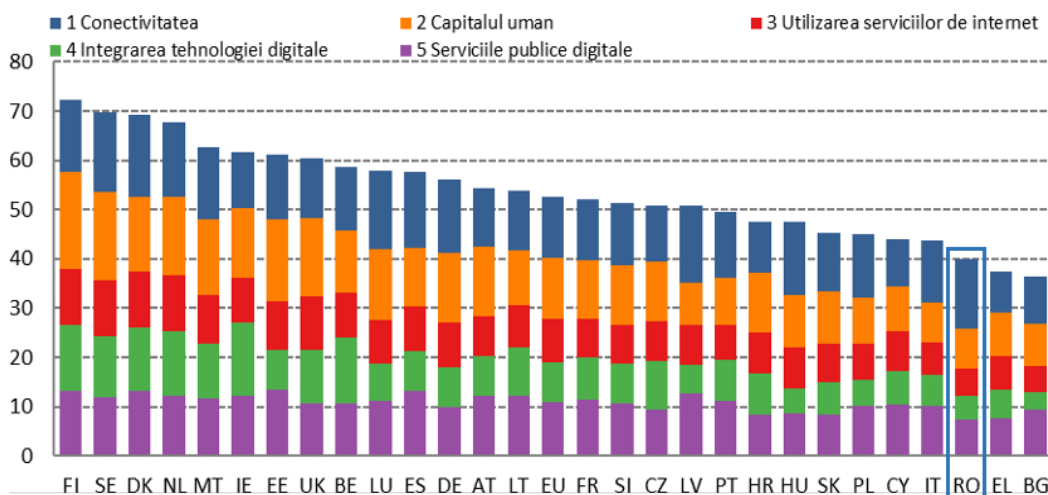

Fig. 1. Clasamentul pentru anul 2020 al Indicelui Economiei și Societății digitale (DESI)

Sursa: Comisia Europeană - Indicele economiei și societății digitale 2020

Privind în mod particular exponentul care face referire la serviciile publice, rapoartele Comisiei Europene indică faptul că România, la capitolul servicii publice digitale se află în anul 2020 pe ultimul loc din clasament, respectiv 28. Acest loc a fost ocupat de către România începând cu anul 2016, rămânând constat până în 2020.

Vectorii de referință pentru calcularea indicelui de e-guvernare sunt în număr de 4, aceștia fiind: procentul utilizatorilor soluțiilor de e-guvernare, formulare precompletate, furnizarea de servicii complete online și datele deschise. Comisia Europeană, în raportarea anului 2020, menționează faptul că țara noastră se află sub media Uniunii Europene, însă se pot constata unele progrese, cu preponderență în ceea ce privește furnizarea serviciilor online, printr-o evoluție a numărului acestora și prin utilizarea precompletărilor automate ale formularelor pentru cetățeni.

În aceeași idee, Comisia indică faptul că România nu înregistrează progrese însemnate în ultimii trei ani, ocupând ultimele poziții în mod constant. Totuși, există unul dintre vectorii componenți ai indicelui, unde România se plasează pe locul 8 în Europa, respectiv la utilizatorii soluțiilor de e-guvernare, ceea ce înseamnă că există o bună interacțiune între autoritățile administrației publice și cetățeni. Comisia a subliniat faptul că la nivel național nu s-au identificat îmbunătățiri ale serviciilor publice digitale în raport cu întreprinderile, situându-ne, la acest capitol, în urma clasamentului.

Una dintre necesitățile identificate în cuprinsul raportului pentru anul 2020 este interoperabilitate sistemelor IT din administrația publică, Comisia apreciind faptul că niciunul dintre Guvernele României n-a reușit să rezolve această problematică, dar în anul 2019 s-a lansat în consultare publică un proiect de lege în sensul realizării „Cadrului național de referință pentru interoperabilitatea în

domeniul IT". Scopul acestei legi este de a reduce birocrăția și a simplifica întregul proces.

Identificarea electronică (nodul eIDAS) este, de asemenea, un alt proiect la nivel național, aflat încă în faza de dezvoltare, acesta fiind asumat pentru realizare până la sfârșitul anului 2020. Problema fundamentală cu privire la acest proiect, a fost considerată ca fiind costul necesar pentru semnătura digitală certificată a fiecărui utilizator, care este de aproximativ 40 de euro pe an.

În optica Comisiei Europene, din categoria cauzelor determinante ale lipsei digitalizării administrației publice din România fac parte inexistența unei bune coordonări la nivelul instituțiilor publice cu privire la instituirea unor servicii digitale, procentul ridicat de migrare al experților din domeniul tehnologiei informației din cadrul sectorului public înspre sectorul privat sau în afara spațiului național, dar și o carență la nivelul competențelor digitale, în general.

Un al doilea instrument de raportare a stadiului digitalizării, în ansamblul său, este studiul realizat de către Organizația Națiunilor Unite, cu referire la țările membre, evaluare realizată din perspectiva Indicelui de Dezvoltare al Guvernării Electronice (EGDI). Indexul EGDI înglobează trei elemente, respectiv criteriul infrastructurii de telecomunicații (TII), criteriul capitalului uman (HCI) și criteriul serviciilor online [25]. Pentru a putea realiza o evaluare a progresului României în ultimii ani, vom utiliza atât studiul Organizației Națiunilor Unite pentru anul 2020, cât și cel din anul 2018, fiind și ultimele realizate pentru evaluarea acestor criterii. Studiile sunt considerate ca fiind de referință în acest domeniu, fiind apreciat de către Organizația Națiunilor Unite, ca reprezentând un instrument pentru decidenții politici [26].

În anul 2018, România ocupa poziția 67 dintr-un total de 193 de state care au reprezentat grupul țintă al studiului. La o distanță de doi ani, România înregistrează unele evoluții, reușind să ocupe poziția 55 din 193 de state. Sunt configurate patru categorii, în funcție de nivelul indicilor, distingându-se: Very high EGDI Group, High EGDI Group, Middle EGDI Group, Low EGDI Group. România, conform acestor categorii, se află în Very high EGDI group, cunoscând o evoluție comparativ cu raportul pentru anul 2018, când se afla în High EGDI Group. [27]

Cu toate acestea, deși România cunoaște o poziționare internațională bună, studiul Organizației Națiunilor Unite, o situează, în plan european, la sfârșitul clasamentului [28]. Se concluzionează că Europa, ca ansamblu, ocupă poziția fruntașă în ceea ce privește dezvoltarea e-guvernării și furnizarea serviciilor online, toate regiunile făcând progrese în aceste domenii. Europa, este urmată de Asia, America, Oceania și Africa.

Un alt treilea studiu pe care îl vom aborda în cele din urmă, evaluat ca fiind relevant în materie de digitalizare [29], este realizat de către IMD World competitiveness center. Este axat pe 3 nivele, dintre care distingem knowledge (cunoștințele), technology (tehnologia) future readiness (integrare exigențelor tehnologiilor digitale, adaptabilitatea la noile tendințe digitale [30]). Obiectivul cercetării este acela de a analiza și identifica măsurile pe care țările le adoptă, precum și modul în care digitalizarea duce la realizarea unor politici guvernamentale, unor modele de afaceri sau consolidarea societății în general [31].

Analiza a fost realizată prin studierea a 63 de țări, care prezintă particularități, atât din punct de vedere al poziționării geografice, cât și din perspectiva diferențelor economice, culturale, sociale și care cunosc diferite stadii ale dezvoltării. Apreciem faptul că diversitatea grupurilor de cercetare este necesară, pentru a putea fi identificate mecanismele cele mai optime în raport de necesitățile fiecărui stat în parte. O cuprindere cât mai mare a diferiților factori, vor determina rezultate specifice, cu soluții de consolidare și dezvoltare cât mai eficiente și particularizate.

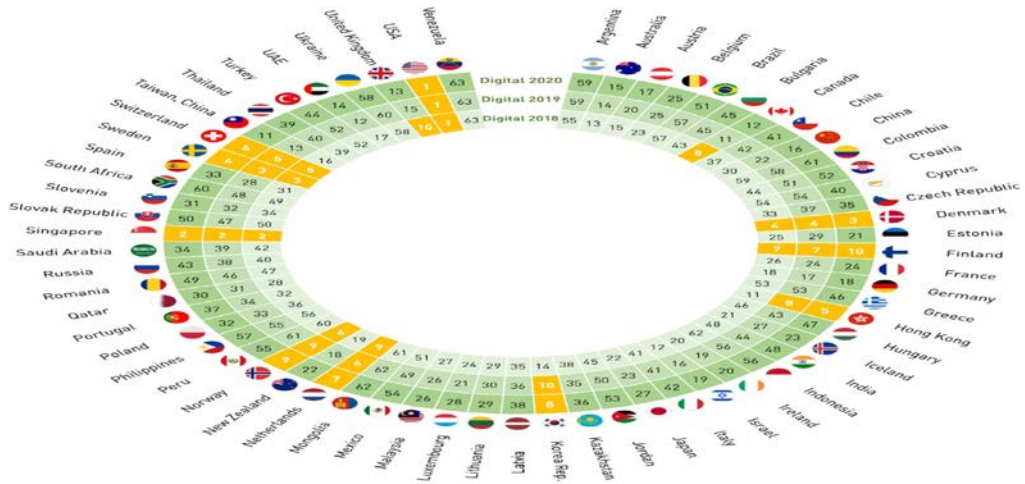

Fig. 2. Clasamentul competitivității digitale pentru anul 2020.

Sursa: Imd World competitiveness Center, Digital Competitiveness. Ranking 2020.

La nivelul României se poate constata o constanță a digitalizării, ocupând poziția 47 în anul 2018, poziția 46 un an mai târziu, iar în prezent ocupă poziția 49 din 63. E-guvernarea reprezintă, la rândul ei, unul dintre elementele privity în mod particular în cadrul analizei. Prin raportare la rezultate, România ocupă locul 48 în ierarhie dintr-un total de 63. În anul 2018, cercetarea Imd World, poziționa România pe locul 54, fiind printre ultimele la nivelul Uniunii Europene. [32]

Elementele expuse, privity într-o manieră coroborată, duc la concluzia că la capitolul digitalizare, cu preponderență din perspectiva digitalizării administrației publice, nu identificăm un nivel accentuat al consolidării noilor tehnologii, al utilizării acestora în cadrul procesului de furnizare a serviciilor publice și interconectării instituțiilor publice. Conform elementelor sus-menționate, în plan extraeuropean, România ocupă o poziție aflată peste medie. Cu toate acestea, în spațiul european, conform rezultatelor analizate, atât în ultimii ani, cât și pentru anul 2020 se poate observa cu facilitare faptul că se află într-o poziție constantă în ceea ce privește nivelul scăzut al digitalizării. Printre cauzele care determină aceste situații, studiile au expus ca principale curențe care determină imposibilitatea unor evoluții sesizabile, sunt legate de cadrul legislativ, care este apreciat ca fiind nefavorabil unei implementări concrete, o lipsă a încrederii cetățenilor în sistemele inovatoare, dar și anumite dificultăți de integrare a tehnologiilor în cadrul

Administrației Publice. [33] Concluzionăm, în cele din urmă, că România, este încă într-un stadiu incipient în ceea ce privește digitalizarea administrației publice, astfel cum a fost apreciat de către literatura de specialitate mai veche [34].

3.3. Legislația și strategiile național-europene în raport cu digitalizarea Administrației Publice

Ab initio, apreciem ca fiind indispensabilă identificarea, în cadrul organizării statale, a entităților care au competențe în ceea ce privește procesul de digitalizare al Administrației Publice și care sunt direcțiile pe care acestea le au în vedere. Principala instituție cu atribuții în ceea ce privește strategia, planificarea, elaborarea, precum și implementarea politicilor în ceea ce privește transformarea și digitalizarea societății informaționale este Autoritatea pentru Digitalizarea României. Autoritatea, este reglementată și funcționează în baza Hotărârii de Guvern nr. 89/2020 [35]. Autoritatea este în ființă din anul 2020, dar este înlocuitoarea Autorității pentru Agenda Digitală a României. Până în anul 2019, a funcționat și Ministerul Comunicațiilor și Societății Informaționale (MCSI), care era organizat prin Hotărârea de Guvern nr. 36/2017 [36]. MCSI a fost comasat în anul 2019 cu Ministerul Transporturilor, Infrastructurii și Comunicațiilor, prin intermediul Ordonanței de Urgență a Guvernului 68/2019 [37], Ordonanței de Urgență a Guvernului 90/2019 [38] și Ordonanței de Urgență a Guvernului 4/2020 [39].

Hotărârea de Guvern nr. 89/2020, prevede în art. 3, printre altele, faptul că unul dintre obiectivele principale ale Autorității pentru Digitalizarea României este acela de realizare a unei guvernări electronice la nivelul Administrației Publice de pe teritoriul României, prin operaționalizarea standardizării și realizarea unei interoperabilități de natură tehnică a sistemelor de tip informatic din cadrul administrației publice centrale, precum și implementarea principiilor din cuprinsul Declarației ministeriale de la Tallinn, din anul 2017, referitoare la guvernarea electronică. Considerăm însă, că fiecare instituție publică și UAT are o parte de responsabilitate în ceea ce privește digitalizarea serviciilor publice pe care le furnizează și care sunt la dispoziția cetățenilor. Așa cum vom putea observa într-o secțiune următoare, la nivelul unor UAT-uri digitalizarea reprezintă un element de interes pentru conducerea locală, determinându-se astfel crearea unui smart city, care are drept consecință creșterea calității vieții și implicit a calității serviciilor publice.

Referitor la strategiile identificate la nivelul României și la nivelul Uniunii Europene, care dictează direcțiile de urmat pentru dezvoltarea digitalizării e-guvernării, cea mai importantă este „*Piața Unică Digitală pentru Europa*”. În direcția digitalizării Administrației Publice, prin intermediul acestei strategii se consideră faptul că este necesară implementarea la nivelul fiecărui stat a unei interoperabilități transfrontaliere, promovarea principiului „doar o singură dată” (care presupune că este necesar să te înregistrezi doar o dată, ulterior fiind salvate informațiile, pentru eficientizarea procedurilor), dar și extinderea de portaluri și rețele electronice și de conectarea la „portalul digital unic”[40]. O altă strategie de importanță europeană este reprezentată de „*Planul de Acțiune al UE privind guvernarea electronică 2016-*

2020. Conform prevederilor acestui plan, care în acest an ajunge la termen, era necesar ca instituțiile naționale și cele europene să ajungă la o eficientizare și deschidere care să nu cunoască frontiere, oferind servicii personalizate, dar și facile în utilizare.[41]

Un ultim element strategic, ca dimensiune europeană, pe care-l vom aborda, este „Strategia Europeană pentru interoperabilitate și cadrul European de interoperabilitate”. Cum am precizat în secțiunile anterioare, interoperabilitatea este unul dintre elementele care este considerat deficitar la nivelul României, fiind apreciat ca o barieră în calea unei digitalizări eficiente. Acest cadru este însă lansat din anul 2010, fiind actualizat în anul 2017, expunându-se, în principal, necesitatea de a se crea instrumente legislative în vederea realizării acestei interoperabilități, dar și promovarea unor modele de urmat în această materie, precum și crearea unor campanii de comunicare a beneficiilor interoperabilității [42].

La nivel național, în anul 2015, prin intermediul Hotărârii de Guvern nr. 246/2015 [43] a fost aprobată Strategia Națională privind Agenda Digitală pentru România 2020. Strategia are în vedere patru domenii de acțiune:

- I. Domeniul de acțiune privind e-guvernarea, interoperabilitatea, securitate cibernetică, cloud, computing, open data, big data, media sociale.
- II. Domeniul de acțiune privind TIC în educație, sănătate, cultură, inclusion.
- III. Domeniul de acțiune privind ecommerc, cercetare-dezvoltare și inovare în tic.
- IV. Domeniul de acțiune privind broadband și infrastructura de servicii digitale.

În cuprinsul strategiei au fost detaliate și anumite principii în vederea realizării monitorizării și evaluării Agendei Digitale, precum și stabilirea unor indicatori în vederea monitorizării și evaluării. De asemenea, a fost elaborat și un Manual de Monitorizare și evaluare a Strategiei Naționale privind Agenda Digitală.

Mai mult de atât, prin intermediul Hotărârii de Guvern nr. 908/2017 [44] a fost aprobat Cadrul Național de Interoperabilitate. Acest cadru, are în vedere, ca principale dimensiuni, în conformitate cu punctul 1.1. din Cadru: promovarea și furnizarea serviciilor publice de pe teritoriul României, având în vedere o dezvoltare a interoperabilității dintre instituții și sectoare, dar și la nivel transfrontalier; ghidarea instituțiilor și autorităților administrației publice, în vederea furnizării de servicii publice pentru cetățeni și mediul de afaceri.

În anul 2001, prin intermediul Hotărârii de Guvern nr. 1007/2001 [45] a fost aprobată o Strategie a Guvernului privind informatizarea administrației publice. Aceasta prevedea faptul că se actualizată cu o periodicitate de 1 an și are în vedere câteva categorii de acțiuni, printre care informatizarea serviciilor publice și asigurarea unui acces neîngrădit la tehnologiile informaționale pentru cetățeni. Însă, această strategie n-a cunoscut o continuitate așa cum prevede actul normativ, ci este un caz singular, până la asumarea Agendei digitale.

Cadrul legislativ național nu este unul foarte vast, însă actele normative relevante și de dată recentă sunt următoarele [46]: Hotărârea de Guvern nr. 922/2010 privind organizarea și funcționarea Punctului de contact unic electronic [47]; Hotărârea de Guvern nr. 1235/2010 privind aprobarea realizării Sistemului național electronic de plată a taxelor și impozitelor utilizând cardul bancar, cu modificările și completările ulterioare [48]; Hotărârea de Guvern nr. 64/2011

pentru aprobarea Metodologiei cu privire la aplicarea unitară a dispozițiilor în materie de stare civilă [49], Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 111/2011 privind comunicațiile electronice, cu modificările și completările ulterioare [50]; Hotărârea de Guvern nr. 414/2015 privind aprobarea programului pentru implementarea Planului Național de Dezvoltare a Infrastructurii [51]; Hotărârea de Guvern nr. 908/2017 privind aprobarea Cadrului Național de Interoperabilitate [52]; Hotărârea de Guvern nr. 89/2020 privind organizarea Autorității pentru Digitalizarea României [53], Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 38/2020 privind utilizarea înscrisurilor în formă electronică la nivelul autorităților și instituțiilor publice [54]; Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 29/2020 pentru completarea Legii nr. 455/2011 privind semnătura electronică [55].

La nivelul actelor normative de natură europeană, directivele și regulamentele cele mai recente și apreciate ca fiind de o relevanță aparte sunt [56]: Regulamentul 2016/679 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE; Directiva 202/508/CE asupra confidențialității și comunicațiilor electronice; Directiva 2019/1024 a P.E. și Consiliului privind datele deschise și reutilizarea informațiilor din sectorul public; Regulamentul U.E. 2018/1724 al P.E. și Consiliului privind înființarea unui portal digital unic în vederea oferirii de acces la proceduri și servicii de asistență în soluționarea problemelor; Regulamentul U.E. 2019/1157 al P.E. și al Consiliului privind consolidarea securității cărților de identitate ale Cetățenilor Uniunii europene și a documentelor de ședere eliberate cetățenilor și familiilor acestora care își exercită dreptul la liberă circulație.

4. Direcții de acțiune

Conform unui *Studiu privind implementarea guvernării digitale în România* [57], alte țări au luat măsuri privind implementarea: identității electronice; semnăturii digitale; unei parole unice de identificare; sistemelor digitale privind incluziunea socială; înregistrării online a companiilor; depunerii online a declarațiilor fiscale și a vizualizării a informațiilor în acest sens. În plus, a fost adaptat cadrul legislativ, a fost implementată o bază de date comună tuturor instituțiilor publice (cu posibilitatea de oferire a unui feedback din partea utilizatorilor în ceea ce privește corectitudinea datelor), s-au alocat resurse pentru creșterea gradului de educare digitală, au fost încheiate convenții pentru optimizarea relaționării dintre organizațiile private și cele publice și au fost transpuse în mediul online aplicații care să faciliteze accesul la servicii financiare, medicale, de transport, imobiliare, sociale etc (e-tax, istoric medical etc).

De exemplu, conform aceluiași studiu, mai sus menționat, Danemarca este apreciată ca fiind lider în materie de digitalizare la nivel european, acest aspect fiind de actualitate și în prezent. Aceasta a reușit atât implementarea unor servicii digitale, cât și stimularea cetățenilor în vederea utilizării lor. În acest sens, a fost necesară promovarea beneficiilor pe care soluțiile digitale le implică. Astfel, într-o primă etapă, Danemarca a impus facturarea electronică pentru companii, crearea

unui cont bancar de către persoanele fizice și juridice, cât și utilizarea acestui cont pentru toate plățile în raport cu instituțiile publice. De asemenea, au urmat: elaborarea legislației necesare impunerii respectării inițiativelor în domeniul digitalizării; digitalizarea serviciului de raportare a obligațiilor financiare a celor din mediul de business, având peste 200 de formulare disponibile online; implementarea pașaportului electronic (având un cip care conține informații referitoare la identitatea persoanei); elaborarea unui program dedicat schimbului de know-how [58] dedicat cetățenilor, în cadrul căruia experții le pot pune la dispoziție materiale didactice cu scopul consolidării cunoștințelor în materie de tehnologie; introducerea semnăturii digitale etc.

Un alt exemplu relevant în materie, este cazul Estoniei, considerată un model de bună practică, mai ales în ceea ce privește e-guvernarea și democrația digitală, chiar dacă nu deține un loc fruntaș, așa cum arată studiile analizate în secțiunea precedentă, se situează în topul primelor zece țări digitalizate. În cazul acesteia, 95% din declarațiile fiscale se depuneau în mod electronic, în anul 2015, 95% dintre medicamente erau achiziționate în baza unei rețele digitale, iar 30% din numărul de voturi au fost exprimate în mod online la alegerile europene, naționale și locale. Pentru a spori încrederea cetățenilor față de serviciile digitale, un merit deosebit îl au instituțiile bancare care au investit în promovarea beneficiilor utilizării mediului online, cât și în oferirea unor servicii înalt calitative. De asemenea, și în cazul Estoniei, cadrul legislativ a avut un rol esențial, iar acesta, alături de buna relaționare dintre autorități, reprezentanții aleși și funcționarii publici, au condus la implementarea cu succes a guvernării digitale. Estonia prevede încă din anul 2000 depunerea electronică a anumitor declarații fiscale și o aplicație de plată online a parcării. De altfel, în perioada 2002-2014 au fost dezvoltate servicii digitale care să permită realizarea formalităților necesare deducerii taxelor, depunerii cererilor și rambursarea TVA-ului; a fost dezvoltat un parteneriat public-privat care să satisfacă nevoia de instruire a populației în domeniul noilor tehnologii; a fost generat un mediu virtual, o aplicație, de comunicare între studenți, cadre didactice, părinți și administrațiile școlare; a fost creat un portal care să permită înființarea online a unei societăți comerciale; au dezvoltat o bază de date, și o interfață specifică acesteia, în materii de istoric medical al unui pacient; au implementat un ID card și semnătura electronică etc.

În ceea ce privește cazul României, printre exemplele de bună practică întâlnite la nivel național putem menționa includerea posturilor vacante din administrația publică pe o platformă online (www.posturi.gov.ro), serviciile online oferite de *Oficiul Național a Registrului Comerțului* mediului de afaceri, posibilitatea de a solicita online Ministerului Afacerilor Externe eliberarea vizei necesare intrării în România (eviza.mae.ro), sistemul electronic de achiziții publice (SEAP - www.elicitatie.ro), platforma destinată plăților taxelor și impozitelor (www.ghiseul.ro). De asemenea, accesând Sistemul Electronic Național (www.e-guvernare.ro), avem acces permanent și nelimitat la informații specifice unor servicii publice online, precum: eliberarea autorizațiilor de transport, plata online a taxelor, obținerea unei cărți funciare, portalul european în domeniul justiției etc. În plus, a fost dezvoltată o platformă online, *Punctul unic de contact electronic* (edirect.e-guvernare.ro), aceasta

fiind gândită ca un catalog unic al serviciilor publice care să ofere informații în ceea ce privește informațiile și procedurile de accesare a unui anumit serviciu, documentația necesară, timpul mediu de soluționare, legislația în vigoare în domeniul respectiv etc. [59]

Prin raportare la măsurile implementate la nivel european, pentru a dezvolta servicii publice digitale calitative, printre prioritățile guvernanților trebuie să se regăsească puncte precum: stabilirea unei autorități responsabile în acest sens; dezvoltarea unui plan de acțiune pe termen lung; remediarea legislației naționale astfel încât să faciliteze dezvoltarea serviciilor digitale și utilizarea acestora de către beneficiari; încheierea de convenții între entitățile publice și private în vederea optimizării schimbului de informații; transpunerea în mediul online a cât mai multor servicii publice (achiziții publice, plata taxelor și impozitelor, înregistrarea societăților comerciale etc); îmbunătățirea programei școlare cu privire la materiile care vizează dezvoltarea de competențe digitale; dezvoltarea parteneriatelor public-privat astfel încât mediul de afaceri să fie implicat în transpunerea în practică a inițiativelor de digitalizare; atragerea de fonduri pentru dezvoltarea infrastructurii tehnologice necesare; implementarea unor baze de date comune la care să aibă acces instituțiile statului; măsuri de educare a populației atât privind utilizarea noilor tehnologii, cât și în vederea asigurării siguranței utilizării unor astfel de servicii. Astfel de măsuri vor facilita accesul cetățenilor la serviciile publice și vor contribui la creșterea gradului de încredere și satisfacție față de autoritățile publice. [60]

5. Concluzii și considerații finale

Această lucrare pune în evidență necesitatea digitalizării serviciilor publice și beneficiile pe care acest proces le presupune. În această direcție, putem menționa îmbunătățirea calității serviciilor furnizate prin creșterea transparenței, eficienței și eficacității, reducerea timpului necesar accesării unui serviciu, reducerea birocrăției, scăderea evaziunii fiscale, diminuarea costurilor, responsabilizarea autorităților și facilitarea comunicării interinstituționale și comunicării dintre autorități și cetățeni etc. Autoritățile trebuie să prioritizeze generarea unui plan de acțiune pe termen lung privind digitalizarea administrației, iar pentru a putea fi fiabile soluțiile propuse, este necesară pregătirea populației prin educarea asupra utilizării noilor tehnologii și asupra securității informatice, astfel încât să crească gradul de încredere față de utilizarea internetului în rezolvarea unor chestiuni de natură administrativă.

Elementele și cercetările care au fundamentat prezentul studiu, au menirea de a încerca să ne contureze o perspectivă, ancorată în realitate, cu privire la nivelul de digitalizare al instituțiilor publice din România. În încercarea de a prefigura un răspuns cât mai pragmatic cu privire la chestiunea digitalizării administrației publice, am identificat și analizat studii empirice relevante în materia e-guvernării, iar astfel putem concluziona că deși România a evoluat în ultimii ani în dezvoltarea serviciilor publice digitale, aceasta nu se aliniază standardelor internaționale și

europene, regăsindu-se pe ultimele poziții în cadrul clasamentelor mai sus menționate.

Această poziție a României, nu poate fi apreciată ca fiind favorabilă, dat fiind faptul că prezintă un slab nivel al digitalizării, în raport cu alte state ale Uniunii Europene. Acest fapt determină o lipsă a răspunsului decidenților față de exigențele actualului context, atât național, cât și european. Apreciem, că un stat care pretinde a fi mereu conectat la necesitățile cetățenilor, trebuie să aibă un dezvoltat interes și față de noile tehnologii. Cu atât mai mult, apreciem faptul că în cadrul stabilirii liniilor de guvernare, digitalizarea Administrației Publice trebuie să reprezinte un punct primordial. Pe de altă parte, administrațiile publice de la nivel local, trebuie să înțeleagă necesitatea cristalizării unor măsuri care să determine dezvoltarea unui smart city, cetățenii având nevoie de astfel de soluții, pragmatice, facile și inovatoare.

În ceea ce privește strategiile identificate la nivel național, se constată o carență în acest domeniu. În afara Strategiei privind Agenda digitală a României, care anul acesta (2020) ajunge la termen, nu mai pot fi identificate strategii de actualitate, care să dicteze direcțiile de urmat pentru viitoarele guverne și instituții ale administrației publice, locale și centrale. Apreciem faptul că astfel de măsuri sunt necesare, pentru a reprezenta un punct care să determine acțiuni concrete, cu asumarea unei țarhetări la nivel ridicat, și cu intensificarea acțiunilor privind serviciile publice electronice, toate acestea în vederea îmbunătățirii activităților, având ca o consecință directă creșterea calității vieții, precum și alinierea României în rând cu țările pentru care digitalizarea reprezintă un focus. În acest proces, fiecare entitate statală, va trebui să aibă un rol bine determinat, în vederea consolidării întregului demers [61]. Legislația națională trebuie aliniată celei regăsite la nivel european, iar, în aprecierea noastră, modelele de bună practică, precum cele prezentate pe parcursul acestei lucrări, pot fi luate drept puncte de referință în elaborarea strategiilor și în trasarea direcțiilor de e-guvernare.

Bibliografie

- [1] Dincă D.V., Mihaiu M. (2019), *20 de ani de reformă a administrației publice în România*, Editura Economică, București, pp. 7-8.
- [2] Hotărârea Guvernului nr. 245/2015 pentru aprobarea Strategiei naționale privind Agenda Digitală pentru România 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr. 340 bis. din data de 19 mai 2015.
- [3] Strategia Guvernului privind informatizarea administrației publice, aprobată prin Hotărârea de Guvern 1007/2001, publicată în M. Of., Partea I, nr. 705 din data de 06 noiembrie 2001.
- [4] Manda C., Manda C. (2008), - *Știința Administrației*, Ediția a III-a, Universul Juridic, București, p. 9.
- [5] Comisia Europeană, *Calitatea Administrației Publice*, (n.d.), disponibil online la adresa, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_quality-public-administration_ro.pdf, accesat pe 15.11.2020.

- [6] Graham J., Amos B, Plumtre T. (2003), *Principles for Good Governance in the 21st Century*, Policy Brief 15, Institute on Governance.
- [7] Bevir M, Rhodes R. A. (2001), *A Decentered Theory of Governance: Rational Choice, Institutionalism, and Interpretation*, Institute of Governmental Studies, University of California, Berkeley, p.1.
- [8] Rhodes A.W. (1998), *The New Governance: Governing without Government*, Political studies, vol. XLIV,, pp.652-667.
- [9] Mihăilă M.G., *Evoluția învățământului românesc în raport cu tendințele și standardele Europene. Impactul unui management educațional calitativ*, publicat în volumul Dezvoltarea economico-socială durabilă a Euroregiunilor și a zonelor Transfrontaliere, pp. 161-176, Ed. Performantica, Iași, 2020.
- [10] Constituția României din anul 1991, republicată în M. Of., Partea I, nr. 767 din data de 31 octombrie 2003.
- [11] Manda C.C. (2019), *Notițe de curs*, SNSPA, București.
- [12] Mihăilă M.G. (2020), *Lucrare de licență - Calitatea în procesele de reformă administrativă din România*, Facultatea de Administrație Publică, Școala Națională de Studii Politice și Administrative, București.
- [13] Mihăilă M.G., *E-guvernarea, România 2000-2030. Orașe inteligente și dezvoltare urbană*, publicat în „Smart Cities”- Orașul inteligent, ediția a VI-a, Universul Academic, Editura Universitară, pp. 267-277.
- [14] Vrabie, C. (2016), *Elemente de e-guvernare*, Ed. ProUniversitaria, București, România.
- [15] PwC (PricewaterhouseCoopers) (2018), *Studiu privind implementarea Guvernării Digitale în România*, disponibil online la adresa: <https://www.arb.ro/wp-content/uploads/Studiu-e-Guvernare.pdf>, p. 9, accesat pe 15.11.2020.
- [16] Săvulescu C., Antonovici C.G. (2015), *Orașul Inteligent - ecosistem de inovare și adaptare*, Sesiunea de comunicări științifice "Orașul inteligent", Editura Economică , București, România.
- [17] Mihăilă M.G. (2019), *Dezvoltarea durabilă: politici publice sub influența legislației europene. Agenda 2030*, publicat în volumul Dezvoltarea economico-socială durabilă a Euroregiunilor și a zonelor Transfrontaliere, pp. 329-342, Ed. Performantica, Iași.
- [18] Dumitrică, C.D. (2015), *Sfera administrației publice locale și impactul asupra dezvoltării orașelor inteligente*, Sesiunea de comunicări științifice "Orașul inteligent", Editura Economică , București, România.
- [19] Baltac V. (2015), *Orașul inteligent și infrastructura digitală*, Sesiunea de comunicări științifice "Orașul inteligent", Editura Economică, București, România.
- [20] Mihăilă M.G., *E-guvernarea, România 2000-2030. Orașe inteligente și dezvoltare urbană*, publicat în „Smart Cities”- Orașul inteligent, ediția a VI-a, Universul Academic, Editura Universitară, pp. 267-277.
- [21] PwC (PricewaterhouseCoopers) (2018), *Studiu privind implementarea Guvernării Digitale în România*, disponibil online la adresa: <https://www.arb.ro/wp-content/uploads/Studiu-e-Guvernare.pdf>, p. 9, accesat pe 15.11.2020.
- [22] Ordonanța de urgență nr. 38/2020 privind utilizarea înscrisurilor în formă electronică la nivelul autorităților și instituțiilor publice, Text publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 289 din 07 aprilie 2020.
- [23] Proiect de lege pentru digitalizarea Administrației Publice, prin eliminarea din fluxul intern și inter-instituțional, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 135/2007 privind arhivarea documentelor în formă electronică, disponibil online la adresa, http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck.proiect?cam=2&idp=18449, accesat pe 18.11.2020.

- [24] Comisia Europeană, Raportul intermediar pentru anul 2017 privind sectorul digital din UE (EDPR), profil de țară: România.
- [25] PwC (PricewaterhouseCoopers) (2018), *Studiu privind implementarea Guvernării Digitale în România*, disponibil online la adresa: <https://www.arb.ro/wp-content/uploads/Studiu-e-Guvernare.pdf>, p. 10, accesat pe 22.11.2020.
- [26] United Nations, E-Government Survey (2020), Digital Government in the decade of action for sustainable development, New York, disponibil online la adresa: [https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2020-Survey/2020%20UN%20E-Government%20Survey%20\(Full%20Report\).pdf](https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2020-Survey/2020%20UN%20E-Government%20Survey%20(Full%20Report).pdf), accesat pe 23.11.2020.
- [27] *Idem*, pp. 9-10.
- [28] *Idem*, p. 51.
- [29] PwC (PricewaterhouseCoopers), *Studiu privind implementarea Guvernării Digitale în România*, (2018), disponibil online la adresa: <https://www.arb.ro/wp-content/uploads/Studiu-e-Guvernare.pdf>, p. 8, accesat pe 22.11.2020.
- [30] *Idem*, p. 10.
- [31] Imd World competitiveness Center, *Digital Competitiveness. Ranking (2020)*, disponibil online la adresa, <https://www.imd.org/wcc/world-competitiveness-center-rankings/world-digital-competitiveness-rankings-2020/>, accesat pe 24.11.2020.
- [32] PwC (PricewaterhouseCoopers), *Studiu privind implementarea Guvernării Digitale în România*, (2018), disponibil online la adresa: <https://www.arb.ro/wp-content/uploads/Studiu-e-Guvernare.pdf>, p. 14, accesat pe 22.11.2020.
- [33] *Idem*.
- [34] M. Anghel, A. Neagoe (2015), *Nivelul de digitalizare al Guvernării electronice din România*, în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 25, nr. 4, p. 25.
- [35] Hotărârea de Guvern nr. 89/2020 privind organizarea și funcționarea Autorității pentru Digitalizarea României, publicată în M. Of., Partea I, nr. 113 din data de 13 februarie 2020.
- [36] Hotărârea de Guvern nr. 36/2017 privind organizarea și funcționarea Ministerului Comunicațiilor și Societății Informaționale, publicată în M. Of., Partea I, nr. 88 din data de 31 ianuarie 2017.
- [37] Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 68/2019 privind stabilirea unor măsuri la nivelul Administrației Publice Centrale și pentru modificarea și completarea unor acte normative, publicată în M. Of, Partea I, nr. 898 din data de 06 noiembrie 2019.
- [38] Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 90/2019 privind stabilirea unor măsuri la nivelul Administrației Publice Centrale și pentru modificarea, publicată în M. Of, Partea I, nr. 1059 din data de 31 decembrie 2019.
- [39] Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 4/2020 privind stabilirea unor măsuri la nivelul Administrației Publice Centrale și pentru modificarea unor acte normative, publicată în M. Of, Partea I, nr. 38 din data de 20 ianuarie 2020.
- [40] Propunere de politică publică în domeniu e-Guvernării, (n.d.), disponibilă online la adresa <https://sgg.gov.ro/new/wp-content/uploads/2020/10/Propunere-de-politica-publica-in-domeniul-e-guvernarii.pdf>, p. 116, accesat pe 26.11.2020.
- [41] *Idem*.
- [42] *Ibidem*.
- [43] Hotărârea de Guvern nr. 246/2015 pentru aprobarea Strategiei Naționale privind Agenda Digitală pentru România 2020, publicată în M. Of., Partea I, nr. 340 din data de 19 mai 2015.
- [44] Hotărârea de Guvern nr. 908/2017 pentru aprobarea Cadrului Național de Interoperabilitate, publicată în M. Of., Partea I, nr. 1031 din data de 28 decembrie 2017.

- [45] Hotărârea de Guvern 1007/2001 pentru aprobarea Strategiei Guvernului privind informatizarea administrației publice, publicată în M. Of., Partea I, nr. 705 din data de 06 noiembrie 2001.
- [46] Propunere de politică publică în domeniu e-Guvernării, (n.d.), disponibilă online la adresa <https://sgg.gov.ro/new/wp-content/uploads/2020/10/Propunere-de-politica-publica-in-domeniul-e-guvernarii.pdf>, pp. 134-136, accesat la 26.11.2020.
- [47] Hotărârea de Guvern nr. 922/2010 privind organizarea și funcționarea Punctului de contact unic electronic, publicată în M. Of., Partea I, nr. 644 din data de 15 septembrie 2010.
- [48] Hotărârea de Guvern nr. 1235/2010 privind aprobarea realizării Sistemului național electronic de plată a taxelor și impozitelor utilizând cardul bancar, publicată în M. Of., Partea I, nr. 838 din data de 14 decembrie 2010.
- [49] Hotărârea de Guvern nr. 64/2011 pentru aprobarea Metodologiei cu privire la aplicarea unitară a dispozițiilor în materie de stare civilă, publicată în M. Of., Partea I, nr. 151 din data de 02 martie 2011.
- [50] Ordonanța de Urgență nr. 111/2011 privind comunicațiile electronice, cu modificările și completările ulterioare, publicată în M. Of., Partea I, nr. 925 din data de 27 decembrie 2011.
- [51] Hotărârea de Guvern nr. 414/2015 privind aprobarea programului pentru implementarea Planului Național de Dezvoltare a Infrastructurii, publicată în M. Of., Partea I, nr. 441 din data de 19 iunie 2015.
- [52] Hotărârea de Guvern nr. 908/2017 pentru aprobarea Cadrului Național de Interoperabilitate, publicată în M. Of., Partea I, nr. 1031 din data de 28 decembrie 2017.
- [53] Hotărârea de Guvern nr. 89/2020 privind organizarea și funcționarea Autorității pentru Digitalizarea României, publicată în M. Of., Partea I, nr. 113 din data de 13 februarie 2020.
- [54] Ordonanța de Urgență nr. 38/2020 privind utilizarea înscrisurilor în formă electronică la nivelul autorităților și instituțiilor publice, publicată în M. Of., Partea I, nr. 289 din data de 07 aprilie 2020.
- [55] Ordonanța de Urgență nr. 29/2020 pentru completarea Legii nr. 455/2011 privind semnătura electronică, publicată în M. Of., Partea I, nr. 281 din data de 03 aprilie 2020.
- [56] Propunere de politică publică în domeniu e-Guvernării, disponibilă online la adresa <https://sgg.gov.ro/new/wp-content/uploads/2020/10/Propunere-de-politica-publica-in-domeniul-e-guvernarii.pdf>, pp. 130-133, accesat la 26.11.2020.
- [57] PwC (PricewaterhouseCoopers), *Studiu privind implementarea Guvernării Digitale în România*, (2018), disponibilă online la adresa: <https://www.arb.ro/wp-content/uploads/Studiu-e-Guvernare.pdf>, accesat pe 22.11.2020.
- [58] Cunoștințe practice, experiență și abilități (Cambridge Dictionary, (n.d.), disponibilă online la adresa: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/know-how>, accesat pe 23.11.2020).
- [59] Propunere de politică publică în domeniu e-Guvernării, disponibilă online la adresa <https://sgg.gov.ro/new/wp-content/uploads/2020/10/Propunere-de-politica-publica-in-domeniul-e-guvernarii.pdf>, pp. 185-187, 195-197, accesat pe 23.11.2020.
- [60] PwC (PricewaterhouseCoopers), *Studiu privind implementarea Guvernării Digitale în România*, (2018), disponibil online la adresa: <https://www.arb.ro/wp-content/uploads/Studiu-e-Guvernare.pdf>, p. 15, accesat pe 23.11.2020.
- [61] Damaschin R. (2019), *Cooperarea și conflictele de natură constituțională între puterile statului*, publicat în volumul Dezvoltarea economico-socială durabilă a Euroregiunilor și a zonelor Transfrontaliere, pp. 273-284, Ed. Performantica, Iași.